

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

—•—•—
Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«Idjtihad» Constantinople

—•—•—
Téléph : 20865

xxviiième ANNÉE

İÇTİHAT

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 358

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

—•—•—
Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi sekizinci sene

emrettiği hamuliyet hataya, yalana, riyaya, taassuba, çirkine ve muzıra karşı mücadeleden geri durmıyacaktı. Ancak maksudu münhasıran iyilik, doğruluk ve güzellik olduğu için yalnız iyi, doğru veya güzel olduğunda şüphe olmayan davaları müdafaa eder ve diğerleri hakkında müstenkif davranır, ve şahsa tecavüzden daima

sakınır. O ancak fikir ve hadise ile meşgul olur. Ve hiç bir zaman yumuşak ve tatlı dili, nazik ve nüvazifkâr tavrı terk etmez. İşte hamul bu, ve medenî budur, ister dans bilsin ister bilmesin; ister salon adamı olsun ister olmasın.

Cenap Şehabettin

EDEBÎ TAHLİL

ZİNDAN

Şa'iri İsmail Safa. S. 79 fi: 50 N. Suhulet kitaphanesi

Bu isim okununca derhal insanın hatırına Lord Byron un **The Prisoner of Chillon = Chillon Mahbusu** hatıra geliyor. Bu şi'ir mecmu'ası Bonivard gibi, Genëve gölünün kenarında, Chillon şatosunda zincire vurulmuş bir siyaset mahkûmunun hayat ve ihtisasatından bahs etmiyor. Öyle mahbusları, eski İsviçre yetiştirmiş, öyle bedi'aları vücuda getirecek şa'iri başka bir iklim yetiştirmiştir.

İsmail Safa, bir genç Musicien dir. Onun şa'irliğinin kökü musikidedir. Şi'ir ağacı için en muğaddî zemin musiki zeminidir, Paul Verlaine in **Art polétique** i bilirsiniz ki

De la musique avant toute ehose

diye başlamaz mı? ve ne kadar haklıdır !..

Şa'ir evvelâ bir zindanı ta'rif eden bir manzume ile başlıyor:

Gecesi çok, mehtabı yok, gündüzü az, kışı var

Sakinleri sakın değil sükûneti vaveylâ ;

Zemin siyah, sema siyah, toprağında kan çağlar

Sabahı yok, akşamı var, kimi mecnun ve leylâ !

Bu kıt'anın üç ilk mısra'ı pek a'lâdır. 4 üncü satırda görüntüyorki musiki şa'ikası fazla kabarmış **Vaveyla** ya **Leyla** yı kafiye yapmak daha doğrusu musiki yapmak arzusu fikrin teselsül ve ahengini ihmal ettirmiştir.

Vakı'a ben de bundan otuz sene evvel (Kahriyyat) da

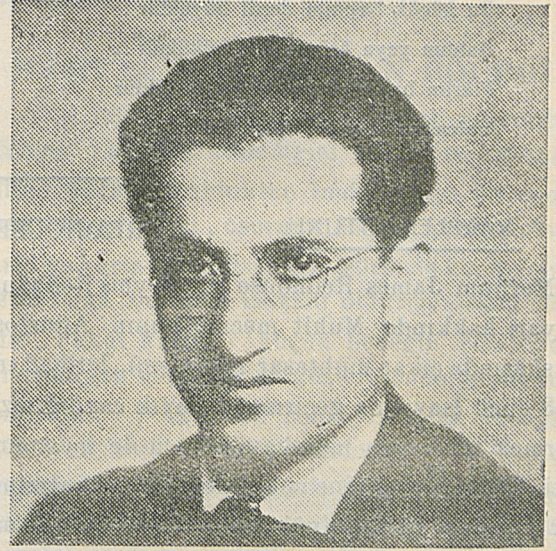
Mu'arradır feyzayi feyzimiz şeyni temennadan:

Bize dadı ezeldir zirden, balâdan istiğna;

Çekildik neş'ei ümmidden, tuli emellerden

O mecnunuz etdik vuslatı leylâdan istiğna.

kıt'asını yazarken « Bala » ve « Leyla » kelimelerinin musikisine kapılmışdım.

Zindan ın şa'iri
İsmail Safa

Bu manzumenin son iki kıt'ası şunlardır :

Gecesi çok, gündüzü yok, hazanı bol, kışı var

Zulmetleri birer Kutup, gölgeleri Kerbelâ ..

Havasızlık eritiyor, dinç ruhuma her yer dar

Mabedime bir parça nur, aman Mevlâ, hey Mevlâ !

Gecelerim kandillidir, gündüzlerim sis bağlar

Kalbim öksüz, ruhum öksüz, vicdanım pek perişan ;

Vecde dalan enkazımda ne bir ışık parıldar !

Her yer siyah, bahtım siyah, bu ne, zindan ne zindan!

« Vecde dalan enkazında ne bir ışık parıldar » mısra'ından sonra dilimizin şivesi diğr bir « ne » aratdırırken bunu bulmamak da, yalnız vezne ehemmiyyet verilmesindendir.

(Sigara Dumanı) adlı manzume en aslı

manzumesidir. Bu (İctihad)da neşr olunmuştur. (Arzuhal) manzumesinin şu kıt'ası hiç az güzel değildir :

Ak saçlı ninemin harap bağından
Dün akşam iç çekip baktım enğine !
Sürüler inerken köyün dağından ,
Yaşlı gözlerimle aktım enğine !

Şu (Yalnızlık) manzumesinden

Kâfir ıstırabın keskin süngüsü ,
Sürüyor hüznüme yılan sürüsü ..
Yadımda canlanan gurbet türküsü
Bağrımda çırpınan cana benzıyor !
Bu küçük başımın derdi büyüktür ,
Bahtım yaya kalmış beli büküktür ..
Fikrim baştan başa yıkık , döküktür
Yolcusuz bekleyen hana benzıyor !

Çalmadan yesimi kaldırımlara ,
Açıldı nefsimde binlerce yara ..
Varlığı hasretle yanınca Safa :
İçdiği mey değil kana benzezor !.

İ'tiraz götürmez güzelliklerle güzeldir.

Hulâsa İsmail Safa Bey , bir parça grab edebiyat ve fikriyyat ile temasını arttırırsa inkişaf edebilecek bir fitratdır . Onu teşci' ve teşvik etmek vazifedir , teşci' ve teşvik etmek de onun hakkıdır . Şi'rin şi'arına Düşünen **Musiki** nin dibacesinde şerh etdiğim şi'arına ittila' ve iltifatı artacaktır , buna hal ve salı müsa'iddir . O zaman şi'rin içtima'î şime ve şi-vesi manzumelerine başka güzellik ve kuvvet verecektir .

A. D.

KARİ'LER SÜTUNU

REDHOUSE HAKKINDA

16 İkinci T. 1932

Merhum James Redhouse un (Ceyms Redhaus) hayatı hakkında Muhit mecmu'asının Ağustos nushasında çıkan muhtasar makalemi, İctihad ın 353 üncü [sayısına geçirmeğe] lâıyk saydığınızı görmek beni hem mütehassis hem de memnun etti. Türk filologisine ve beynelmilel alâkalarına bir İngilizin böyle büyük hizmetlerde bulunmuş olması okuyucularınızdan bir çoğunu benim gibi hayretde bırakmış olmalı .

James Redhouse un hayatındaki başlıca vak'aları kısaca [şöyle icmal edebiliriz : Redhouse 1811 senesinde İngilterede doğdu ; ilk def'a Türkiyeye geldiği zaman on beş yaşında idi . Sekiz sene sonra İngilizce-Fransızca-Türkçe bir luğat kitabı çıkarmak için yine İngiltereye gitti . Fakat bu işde muvaffak olamadı . Ondan dört sene sonra , ya'ni 1838 sensinde tekrar Türkiyeye gelerek önce Sadrı Azam Paşanın , sonra da Hariciye Nazırının hususî tercümanı oldu . Mehmet Ali Paşa [*] muharebesinde , ve daha sonraları Acemistan Mu'ahedesinin muvaffakiyyetle neticelenmesi hususunda çok mühim hizmetlerde bulunduktan sonra işden çekilerek İngiltereye avdet etti ve ömrünün baki kısmını kendi büyük luğat kitabına hasr etdi . Bu luğat

kitabında , Türkçe , Arapça , Acemce ve Şark Türkçesi lehçelerince tanınmış her kelime bu - lunacak , bu kelimelerin hepsi harf sırasile tertib olunacak ve şa'ir ve muharrirlerden muktebes mufassal cümleler bulunacaktı . Bu eser öyle bir vasi' mikyas üzerinden yapıldı ki , içinde başlı başına elli sahifelik yer tutan kelimeler var . Bu gün Redouse ismini taşıyan Türkçeden İngilizceye büyük lugat , bu mu'azam eserin ancak bir cüz'üdür . Mü'ellifin 1893 senesinde vefatı , eserin yarıda kalmasını intaç etti . Kelimelerin Türkçe ma'na ve ta'rifelerini havi on iki cild müsvedde İstanbula gönderildi ve bu on iki cildin İngilizce mukabili hâlâ Londrada British Museum (Britiş Müzyüm) de mahfuzdur .

Bu büyük adamın hayatı hakkında adam akıllı yazılmış bir kitap bulunmaması hayretimi mucip oldu . Ben bu mücmel ma'lûmatı luğat kitaplarını ve mecmu'a makalelerini araştırmak suretile bir araya topladım . Bütün bunlar ise , Türkiyeyi yakından tanıyan zatlar tarafından yazılmış olmadıklarından şümul sahaları pek mahduddur . Bana öyle geliyor ki , Bey efendi , Redhouse un hayatı Türk menba'larından araştırılacak olursa , mes'ele bu müstesna adamın işini ve şahsiyetini lâıykile mey-

[*] Mısır Valisi Kavalalı Mehmed Ali Paşa . [İctihad]